

**Czy potrafię być
przedsiębiorczy?
Szukamy inspiracji
u pradziadków**

SCENARIUSZ

Czy potrafię być przedsiębiorczy?

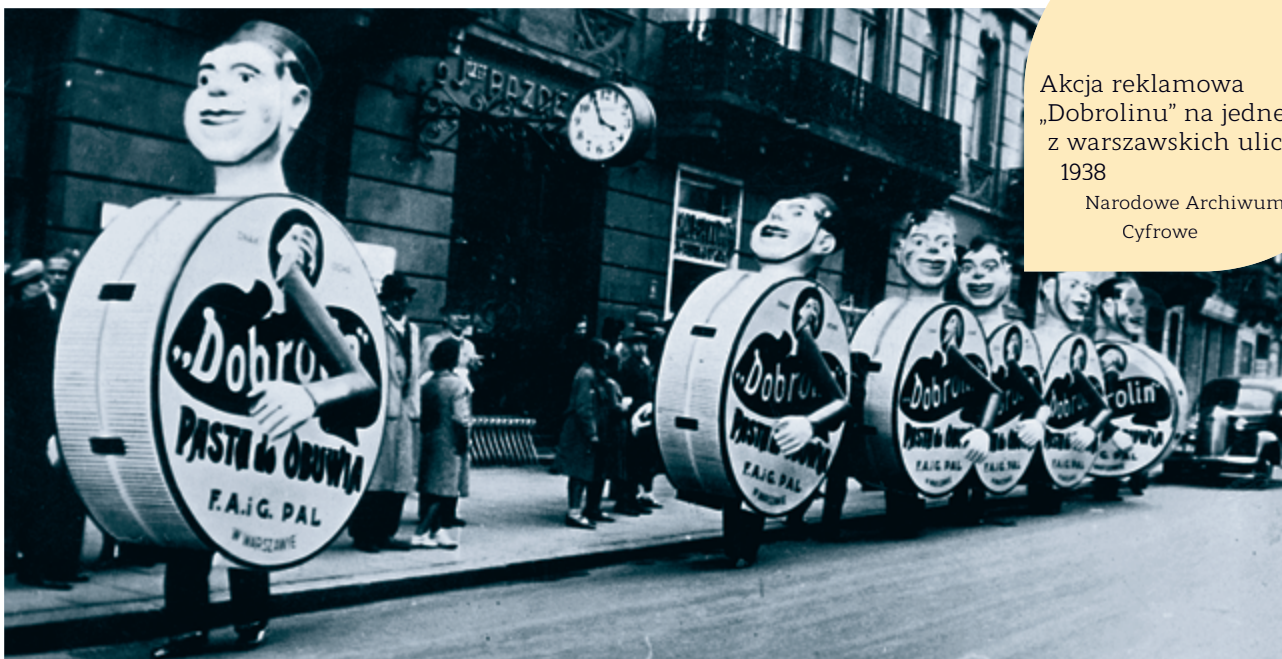
Szukamy inspiracji u pradziadków

OKIEM EKSPERTA

Warszawa w 2. połowie XIX w. stała się atrakcyjnym miejscem do zakładania przedsiębiorstw i w niedługim czasie zmieniła się w potężne centrum przemysłowe. Na początku XX w. działało tu już ponad 450 zakładów przemysłowych, które zatrudniały ponad 30 tysięcy pracowników. Dominował przemysł metalowy, silnie obecne były również branże: skórzana, spożywcza i chemiczna. Największe zakłady powstały w tzw. Dzielnicy Zachodniej oraz w przylegających do Warszawy wsiach: Wielka Wola i Czyste (dziś tereny te należą do dzielnicy Wola). Sporo fabryk znajdowało się także na Powiślu, na Pradze i – co może dziwić – w Śródmieściu Warszawy. Część produkcji była przeznaczona na wewnętrzny rynek Królestwa Polskiego, część zaś zaopatrywała ogromny i chłonny rynek rosyjski.

Największe warszawskie firmy tego okresu nosiły na ogół nazwy brzmiące niepolsko, pochodzące od nazwisk właścicieli, którymi byli najczęściej przemysłowcy o niemieckim rodowodzie, tacy jak: Hennebergowie, Klawowie, Pfeiffrowie, Schielowie, Szlenkierowie, Scholtzowie, Temlerowie, Wedlowie, Wernerowie. Czasem byli to potomkowie przybyszów z krajów niemieckich, którzy w poszukiwaniu lepszego życia zawędrowali niegdyś do Warszawy. Tu pobudowali młyny lub zakłady rzemieślnicze, które z czasem, dzięki pomyślnej koniunkturze i umiejętnemu gospodarowaniu, stały się wielkimi przedsiębiorstwami. Zdarzało się też, że byli to imigranci z Prus, którzy świadomie wybierali Warszawę, jako miejsce tworzenia rodzinnych biznesów, zwabieni doskonałą koniunkturą i perspektywą ogromnego, słabo uprzemysłowionego rynku rosyjskiego (w 1851 r. zniesiona została granica celna pomiędzy Królestwem Polskim a Rosją, zaś w latach 60. XIX w. Warszawa stała się ważnym węzłem kolejowym – te dwa czynniki otworzyły przed Warszawą ogromny rosyjski rynek zbytu). Tak doszło do wykształcenia się nowej warstwy społecznej – burżuazji, dorównującej majątnością starej arystokracji. Jej przedstawiciele przeważnie wywodzili się z rodzin rzemieślniczych, o cudzoziemskim, często niemieckim rodowodzie, które w krótkim czasie dorabiały się nad Wisłą prawdziwych fortun. Trudno się zatem dziwić, że przybysze błyskawicznie się polonizowali, stając się „Polakami z wyboru”. Świadectwem tego było zaangażowanie członków takich rodzin na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości oraz działalność społeczna i filantropijna na rzecz Warszawy i jej mieszkańców.

Akcja reklamowa „Dobrolinu” na jednej z warszawskich ulic, 1938

Narodowe Archiwum
Cyfrowe

! REFLEKSJE PRZED LEKCJĄ

Zastanów się, jak można nauczyć uczniów przedsiębiorczości.

📹 CEL GŁÓWNY

poznanie historii wybranych warszawskich firm założonych przez przedsiębiorców niemieckiego pochodzenia i zachęcenie uczniów do przedsiębiorczości.

📋 CELE OPERACYJNE

uczniowie:

- » formułują cechy człowieka przedsiębiorczego,
- » poznają historie wybranych firm prowadzonych przez przedsiębiorców pochodzenia niemieckiego,
- » wiedzą, że planując biznes, warto czerpać wiedzę i doświadczenie z przeszłości,
- » umieją myśleć kreatywnie,
- » potrafią stworzyć wizję swojego przedsiębiorstwa,
- » próbują osiągnąć konsensus w pracy zespołowej.

± METODY PRACY

dywanik pomysłów, rozmowa, prezentacja, praca w grupach

🗨️ SŁOWA KLUCZOWE

przedsiębiorczość, konsensus

📚 ŚRODKI DYDAKTYCZNE

- » karta pracy nr 4.1 – Mapa wybranych warszawskich fabryk na początku XX w.,
- » karty pracy nr 4.2-4.5 – Opisy przedsiębiorstw,
- » karty pracy nr 4.6 – Nasza firma,
- » mapa Warszawy, karteczki samoprzylepne.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

1.

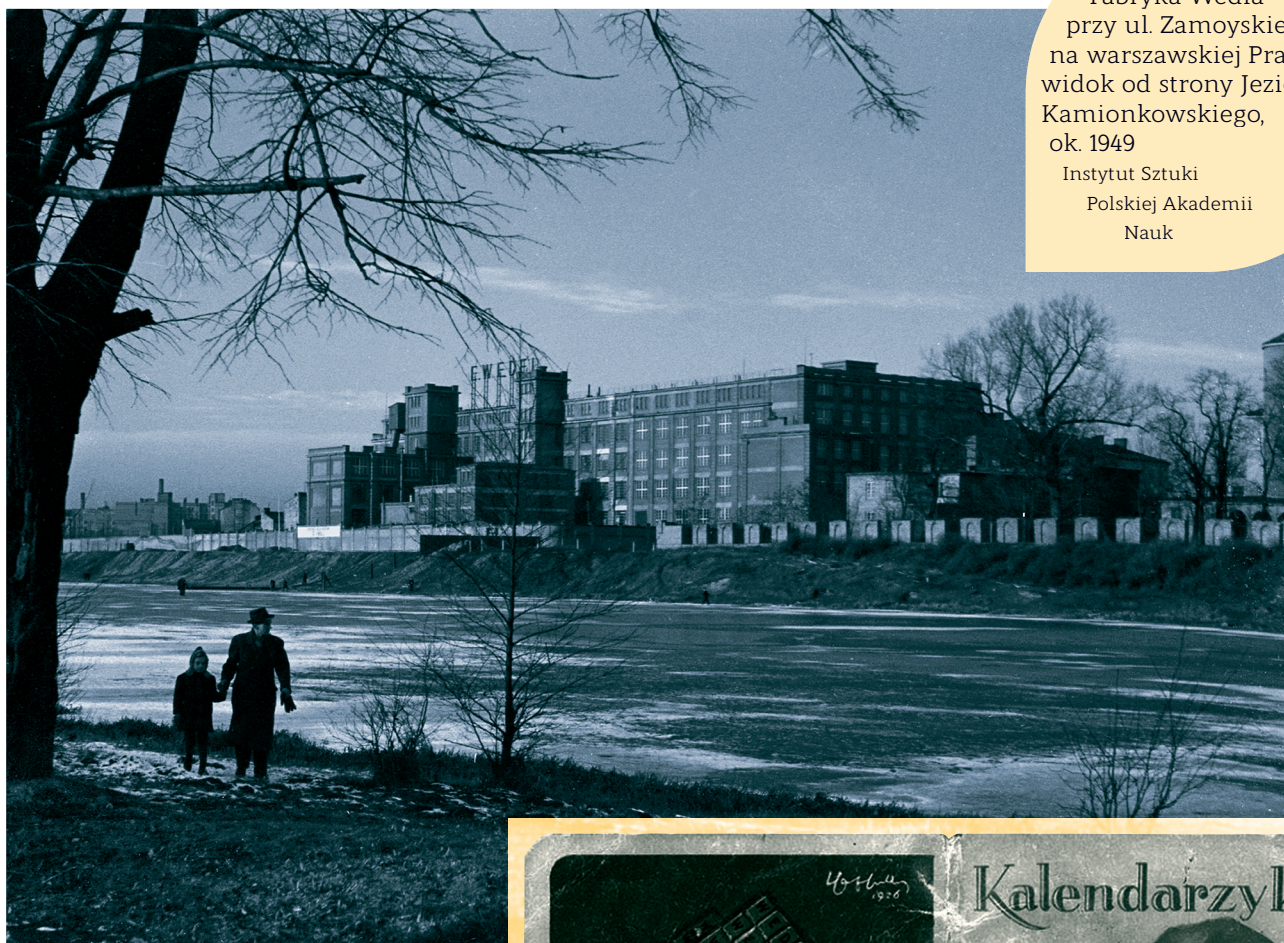
Na początku lekcji powieś na tablicy brystol z napisem „Człowiek przedsiębiorczy” (może być z rysunkiem człowieka). Rozdaj uczniom samoprzylepne karteczki i poproś, by zapisali na nich cechy człowieka przedsiębiorczego. Następnie poproś uczniów, żeby przykleili swoje odpowiedzi na brystolu. Potem głośno przeczytaj to, co zapisali uczniowie.

Czas: 5 min

Metoda: dywanik pomysłów

Fabryka Wedla przy ul. Zamoyskiego na warszawskiej Pradze, widok od strony Jeziorka Kamionkowskiego, ok. 1949

Institut Sztuki
Polskiej Akademii
Nauk

Fragment okładki
wedlowskiego
kalendarzyka
na rok 1928,
ze zbiorów
Tadeusza W. Świątki

2.

Powiedz uczniom, że ludźmi przedsiębiorczymi często byli Niemcy, którzy przybywali do Warszawy w XIX w., aby otwierać zakłady rzemieślnicze i budować fabryki. Warszawa była dobrym miejscem do prowadzenia biznesu. Przedsiębiorcy pochodzili z różnych krajów – Francji, Czech, Szwajcarii, a przede wszystkim z Niemiec.

Podziel uczniów na cztery grupy. Daj każdej grupie kartę nr 4.1 – *Mapę wybranych warszawskich fabryk na początku XX w.* i opis wybranego przedsiębiorstwa (każda grupa dostaje opis innego przedsiębiorstwa) z kart nr 4.2–4.5. Zadaniem każdej grupy jest uzupełnienie legendy do mapy:

- » odnalezienie i zaznaczenie na mapce orientacyjnego miejsca, w którym znajduje się ich gimnazjum,
- » zapoznanie się z opisem przedsiębiorstwa i odnalezienie na mapie prowadzonej przez niego fabryki,
- » wymiana informacji między grupami na temat poznanych przedsiębiorstw: nazwa, branża, zapamiętane produkty, ciekawostki, lokalizacja fabryk.

Czas: 10 min

Metoda: praca w grupach

3.

Poproś uczniów o powieszenie mapek na tablicy. Następnie powiedz im, że Warszawa na przełomie XIX i XX w. była ważnym ośrodkiem przemysłowym. Zapytaj 2–3 uczniów, czego mogliby się nauczyć od dawnych warszawskich przedsiębiorców. Podkreśl, że przybysze z Niemiec potrafili dobrze rozeznaczyć potrzeby rynku gospodarczego. Ważne były też etapy rozwoju zawodowego. Syn szefa firmy nie dostawał od razu dobrej posady, jak to się często dzieje dzisiaj. Musiał przejść po kolei wszystkie szczeble awansu zawodowego.

Czas: 5 min

Metoda: rozmowa

4.

Poproś, by uczniowie samodzielnie utworzyli zespoły złożone z 4–6 osób. Powiedz im, że za chwilę będą mieli okazję wejść w role przedsiębiorców. Wyjaśnij, że z badań potrzeb rynku wynika, iż 57 proc. mieszkańców Warszawy chce prowadzić zdrowy i ekologiczny styl życia oraz kupować polskie produkty. Zadaniem każdej grupy jest wymyślenie takiej firmy, która odpowie na wskazaną potrzebę warszawskiego rynku. Powiedz, że podczas pracy zespołowej jest ważny konsensus jako sposób dochodzenia do zgody. Wyjaśnij ten termin. Potem rozdaj kartę pracy nr 4.6.

Czas: 15 min

Metoda: praca w grupach

5.

Powiedz, żeby uczniowie powiesili swoje projekty. Zaproś uczniów do ich obejrzenia.

Czas: 5 min

Metoda: prezentacja

+ MOŻESZ WIĘCEJ...

- » Zaproponuj uczniom, żeby metodą SWOT przeanalizowali swój projekt biznesowy i opracowali biznesplan swojej firmy.

+ DZIAŁANIA DLA UCZNIÓW

- » Przygotujcie prezentację komputerową o swojej firmie.
- » Zastanówcie się, jak możecie w swoim gimnazjum wykazać się przedsiębiorczością.
- » Wejdźcie na stronę polacyzwyboru.pl i prześledźcie trasę zakładów przemysłowych w Warszawie; obejrzyjcie wideowywiady dotyczące historii warszawskich przedsiębiorców.

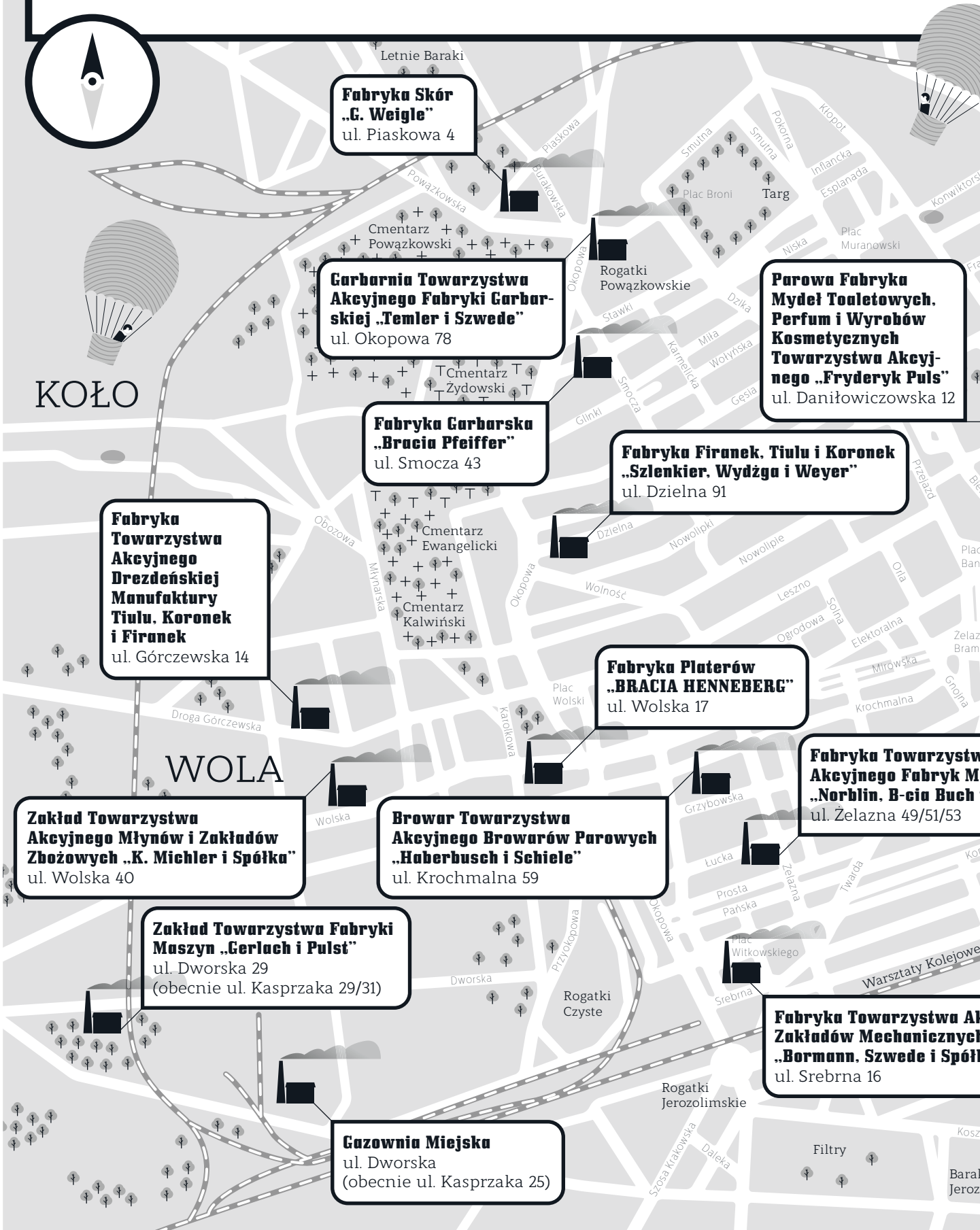
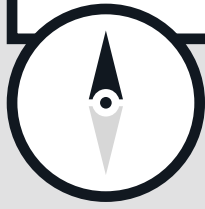
+ INSPIRACJE DLA NAUCZYCIELA

- » Przeprowadź lekcję w formie dramy. Na takiej lekcji uczniowie wchodzą w role pracowników swoich firm.

+ POLECAMY

- @ strona internetowa poświęcona historii przedwojennych i XIX-wiecznych przedsiębiorstw oraz współczesnym zakładom rzemieślniczym o wieloletnich tradycjach,
madein.waw.pl
- @ strona Cyfrowego Archiwum Woli, gdzie znajduje się cyfrowe archiwum fotografii dawnych wolskich zakładów przemysłowych:
archiwumwoli.waw.pl

WYBRANE FABRYKI W WARSZAWIE

**Fabryka Skór
„G. Weigle”**
ul. Piaskowa 4

**Garbarnia Towarzystwa
Akcyjnego Fabryki Garbar-
skiej „Temler i Szwede”**
ul. Okopowa 78

**Parowa Fabryka
Mydeł Toaletowych,
Perfum i Wyrobów
Kosmetycznych
Towarzystwa Akcyj-
nego „Fryderyk Puls”**
ul. Daniłowiczowska 12

**Fabryka Garbarska
„Bracia Pfeiffer”**
ul. Smocza 43

**Fabryka Firanek, Tiulu i Koronek
„Szenkier, Wydźga i Weyer”**
ul. Dzielna 91

**Fabryka
Towarzystwa
Akcyjnego
Drezdeńskiej
Manufaktury
Tiulu, Koronek
i Firanek**
ul. Górczewska 14

**Fabryka Platerów
„BRACIA HENNEBERG”**
ul. Wolska 17

**Zakład Towarzystwa
Akcyjnego Młynów i Zakładów
Zbożowych „K. Michler i Spółka”**
ul. Wolska 40

**Browar Towarzystwa
Akcyjnego Browarów Parowych
„Haberbusch i Schiele”**
ul. Krochmalna 59

**Fabryka Towarzystwa
Akcyjnego Fabryk M
„Norblin, B-cia Buch**
ul. Żelazna 49/51/53

**Zakład Towarzystwa Fabryki
Maszyn „Gerlach i Puls”**
ul. Dworska 29
(obecnie ul. Kasprzaka 29/31)

**Fabryka Towarzystwa Ak
Zakładów Mechanicznych
„Bormann, Szwede i Spółk**
ul. Srebrna 16

Gazownia Miejska
ul. Dworska
(obecnie ul. Kasprzaka 25)

OK. 1900 R.

**Fabryka Towarzystwa Akcyjnego
Fabryki Lamp „Bracia Brunner,
H. Schneider i R. Ditmar”**
ul. Szwedzka 20

**Fabryka Towarzystwa
Akcyjnego Fabryk
Chemicznych i Huty
Szklanej „Kijewski,
Scholtze i Ska”**
Targówek (obecnie
ul. Radzymińska 116)

**Fabryka Forte-
pianów i Pianin
„J. Kerntopf i syn”**
ul. Miodowa 12

**Fabryka Instrumentów
Optycznych, Matematycznych
i Rysunkowych „G. Gerlach”**
ul. Tamka 40

**Parowa Fabryka
Czekolady „E. Wedel”**
ul. Szpitalna 4/6/8

**Fabryka Akcyjnego Towarzystwa
Przemysłowego Zakładów Mecha-
nicznych „Lilpop, Rau i Loewenstein”**
ul. Smolna

**Fabryka Towarzystwa Akcyjnego Zakładów
Przemysłowo-Budowlanych „Fr. Martens i Ad. Daab”**
ul. Czerniakowska 51

**Fabryka
Metalowych
i T. Werner”**

**Fabryka Akcyjnego
i Ska”**

**Fabryki
Polimskie**

